

3. Лист про наміри та Меморандум про економічну та фінансову політику 21 липня 2015 року [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://195.78.68.18/minfin/control/publish/article/main?art_id=424052&cat_id=410935

4. Україна і МВФ: хронологія відносин довжиною 21 рік [Електронний ресурс] // УНІАН. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://economics.unian.ua/finance/1054685-ukrajina-i-mvf-hronologiya-vidnosin-dovjinoju-21-rik.html>.

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФІНІЦІЇ

Омеляненко М. О., аспірант

Чернігівський національний технологічний університет

Ідентифікація основних підходів до визначення сутності та ролі державного боргу дає підстави виділити дві основні школи, що протилежно його трактують: класична економічна школа розглядає державний борг як тягар, що негативно впливає на економіку, адже накладається на покоління в майбутньому, а накопичення призведе до боргової кризи. Кейнсіанська ж теорія наголошує на некоректності розглядання питання перекладання боргу на населення. Так, А. Лернер виділяє внутрішній та зовнішній борг. Внутрішній борг не можна розглядати як тягар, оскільки платежі по його обслуговуванню населення сплачує «саме собі», оскільки ці гроші повертаються до них, як до власників державних облігацій. Виправдання наявності зовнішнього боргу можливе при використанні його для фінансування капітальних витрат держави, ефективного впровадження яких забезпечить приріст національного доходу, достатній як для сплати процентів, так і для зростання доходів держави і населення. Дж.М. Кейнс виступав за формування бюджетних профіцитів для ліквідації державного боргу в період процвітання. Взагалі у вченого був досить консервативний підхід до наявності державного боргу, що полягав у протесті щодо фінансування за рахунок запозичень поточних витрат, адже це є рівнозначне до умисного створення дефіциту бюджету.

Дж. Б'юкенен вважав, що державний борг становить навантаження на майбутніх платників податків, адже поточні запозичення лише дозволяють відкласти фінансування витрат в часі. Оплата процентних накопичень негативно впливає на національне багатство, адже використання запозичень для фінансування зростаючих витрат постійно знижує стандарти життя позичальника в майбутньому. Якщо запозичення мають вартість, це не означає, що вони небажані, адже борг дозволяє економічним суб'єктам досягати більш високого рівня на кривій корисності. Однак державного боргу дана концепція не стосується. Хоча спочатку Дж. Б'юкенен вважав державні запозичення для фінансування капітальних витрат прийнятними, пізніше змінив свою точку зору, адже більшість державних витрат все ж не є капітальними [3].

Барро у 1970-х роках стверджував, що фіскальна кейнсіанська політика є вкрай неефективним механізмом, тому що збільшення державних витрат, які

фінансуються шляхом видачі заборгованості компенсується збільшенням приватних заощаджень, а економічні агенти очікують збільшення їх майбутнього податкового зобов'язання, необхідного для погашення боргу [3].

В сучасних економічних школах досить часто терміни «борг» та «дефіцит» вважаються взаємозамінними. Дефіцит являє собою різницю між потоками державних витрат та доходів в поточному році. Державний борг – це непогашені державні цінні папери, які були випущені для фінансування минулорічних бюджетних дефіцитів. Базова теорія державного боргу стверджує, що збільшення дефіциту державного бюджету означає зростання потреби в позикових коштах, залучених з приватного сектору, останні при цьому, отримують позики від міжнародних інвесторів чи громадян країни. Тобто, настає ситуація, коли уряд починає конкурувати з приватними позичальниками, що призводить до зростання процентної ставки [2].

У сучасній монетарній теорії державний борг розглядається як «приватне багатство», а відсоткові платежі – як «приватний дохід». Покриття бюджетного дефіциту держави за рахунок боргових зобов'язань носить позитивний характер, оскільки фінансові ресурси спрямовані в приватний сектор, що дозволяє зберегти достатній рівень попиту на товари та послуги для забезпечення зростання доходів, що в кінцевому підсумку призводить до набагато швидшої акумуляції фінансових активів, ніж при бездефіцитному бюджеті та відсутності боргу [1].

Нова кейнсіанська парадигма базується на підходах сучасних монетаристів на наступних помилкових твердженнях: по-перше, уряд позичає для фінансування витрат; по-друге, існує фіксована пропозиція заощаджень, доступна в будь-який період часу; по-третє, уряд, беручи позики з цієї фіксованої пропозиції заощаджень, сприяє формуванню конкуренції у приватних позичальників, що призводить до зростання процентної ставки. Сучасна монетарна теорія базується на наступних позиціях: по-перше, заощадження є функцією національного доходу і не можуть мати фіксованого значення в будь-який період часу, бо урядові витрати стимулюють економічну активність, зростання ВВП та національного доходу, а отже, і зростання заощаджень. По-друге, запозичення приватного сектору не залежать від фіксованої пропозиції заощаджень. По-третє, при наявності бюджетного дефіциту на грошовому ринку відбувається наступна ситуація: уряд за рахунок здійснення державних закупівель фактично приводить в дію ряд угод, що спричиняє зростання резервів банку щодня. Таким чином, банки намагаються позбутися отриманих запасів, знижуючи процентну ставку на кредитному ринку [1].

Отже, економічні теорії та школи формувалися з метою вирішення проблем в конкретний період часу. В умовах глобалізації та інтернаціоналізації неможливо жити без боргів, тому треба навчитися ефективно використовувати боргові ресурси та керувати пороговими значеннями боргових індикаторів для забезпечення безпечного рівня боргової стійкості.

Література.

1. Gee, Winston (2011), “Debt, deficits, and modern monetary theory”, available at: <http://hir.harvard.edu/archives/2853> (Accessed 12 Oct 2015).
2. Irons, John, and Bivens, Josh (2010), “Government debt and economic growth”, available at: <http://www.epi.org/publication/bp271/> (Accessed 12 Oct 2015).
3. Tempelman, Jerry H. (2007), “James M. Buchanan on Public-debt finance”, available at: https://www.independent.org/pdf/tir/tir_11_03_06_templeman.pdf (Accessed 12 Oct 2015).

**ОСНОВНІ НАПРЯМКИ СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ
ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ ДЛЯ ПРИСКОРЕННЯ ПРОЦЕСІВ
КОНКУРЕНТНОЇ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ**

Подобед Т. В., студентка

Науковий керівник: Алексєєва Т. І., к. е. н., доцент

Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

В умовах ринкового середовища фактор конкурентоспроможності підприємства, галузі й регіону в цілому набирає все більшої значущості для ефективного функціонування суб'єктів на міжнародних ринках.

Розвиток конкурентної лібералізації в масштабах світової та національної економіки має ряд важливих наслідків, основними з яких є:

- зниження зовнішніх торгових бар'єрів та зближення внутрішніх ринків розвинених країн з країнами «третього світу»;
- зростання конкуренції серед країн, що розвиваються за залучення заощаджень інвесторів;
- збільшення прибутку від інтеграції країни в світову систему.

Розвиток українського експорту передбачає подальше зростання взаємовідносин з країнами далекого зарубіжжя, зокрема з країнами-членами ЄС.

Для успішного реформування економіки України необхідно визначити основні перспективні напрями, які зможуть прискорити процеси конкурентної лібералізації Харківського регіону.

Для цього Харківщина має суттєві переваги, а саме: внутрішній ринок складає 2,8 млн. споживачів; наявність унікальних природних ресурсів: родючі чорноземи, природний газ, нафта, вапняк, крейда та багатьох інших, які забезпечують розвиток таких галузей, як машинобудування, хімічна, легка, харчова промисловості, сільське господарство.

Харківщина – центр наукових досліджень і освіти. Регіон має найбільший в Україні рівень економічно активного населення, в тому числі з вищою освітою, в ньому розвинута транспортна інфраструктура, застосовується європейський досвід для розвитку підприємництва. Все це дає підставу для виробництва конкурентоспроможної продукції та надання якісних послуг.